

BIBLIOTEKA
Orijent

UREDNIK
Neva Saravija

AJFER TUNČ

Sudbina Aziz-bega

i druge priče

S turskog prevela
Svetlana Perišić-Mišić

Beograd, 2021.

Naslov originala:

Ayfer Tunç

Aziz Bey Hadisesi

Copyright © Ayfer Tunç, 2015

© Kalem Agency

Copyright © za srpski jezik u svetu *Čigoja štampa*

This Book has been translated with the assistance
of the Sharjah International Book Fair
Translation Grant Fund

Sadržaj

Sudbina Aziz-bega	7
Zbog priče o ženama.....	85
Poslednja hladna zima.....	101
Snežna gošća.....	113
Mikailovo srce je stalo	129
Patnja u crvenom.....	143

Sudbina Aziz-bega

Jedne noći u Zekijevoj kafani dogodio se tragičan incident. Zeki je napao Aziz-bega i izbacio ga napolje. Niko nije mogao tačno da se seti kako je počelo i šta se stvarno dogodilo. Svi su išli uokolo i pričali neverovatne stvari. Neki su rekli, „Zeki je to započeo“; drugi su se protivili govoreći, „Ne, Aziz-beg je bio pijan kao letva“. Bilo je onih koji su smatrali da su gosti napravili grešku i onih koji su govorili „Nije se desilo ništa dramatično“.

Nekoliko sati nakon incidenta Aziz-beg je otišao kući. Jedno vreme je sedeo pri svetlosti treperave sijalice koja se nadvila nad sobom poput teške bolesti, očiju prepunih suza koje jednostavno nisu mogle da padnu, zagledan u bledu mesečinu koja se ogledala u prljavoj vodi Zlatnog roga¹, često zaklanjana oblacima. Poslednji put su mu kroz glavu prošla tri vrlo kratka, ali veoma srećna dana provedena u vreloom, plavom gradu, osenčenom urminim i drugim visokim palmama. Odjednom se ta sreća pretvorila u tugu koja mu se ogledala na licu. To upalo, ostarelo lice, odustalo od prikrivanja sve one patnje koju nosi jedan život prepun grešaka, najednom je postalo plačno i takvo je ostalo.

U kasnim satima te hladne i kišovite noći, sve do jutra, nije bilo nikoga ko bi nežno sklopio kapke njegovih bezizražajnih očiju. Srušio se u fotelju. Nije bilo nikoga ko bi razvezao njegove prste isprepletane kao kod uvređenog deteta i opružio mu, sa strane, poput pera olakšale ruke. Duša koja je u njemu patila

¹ Zaliv u Bosforu koji zadire duboko u kopno (prim. prev. i dalje).

izmilila je napolje. Ostavivši trag u malobrojnim srcima koja će ga pamtit i s ljubavlju, došao je do kraja burnog života i pronašao večni mir.

Sada je sve bilo gotovo. Ali ipak, on još uvek nedostaje meštanima ulica, koje se noću šire gradom poput probuđenog diva. Prodavac dagnji Gafur se za njega raspituje kod Bogosa², prodavca *Agosa*³, Bogos kod prodavca lutrije Tajfura, a Tajfur kod Iba, kome su amputirane obe noge do kukova i koji prodaje cigarete na komad. Traže ga čak i blistave oči Kara-hadžije, koji na ulici u kojoj je Aga-džamija prodaje brojanice i esencijalna ulja. Meštanima tih ulica nedostaje Aziz-beg, čiju skrivenu tugu godinama nisu mogli da osete, njegovo šepurenje u pohabanom kostimu sa ljubičastim satenskim okovratnikom i manžetnama i tamburom u izbledejoj crnoj futroli.

Ulica je ostala siročić.

Prema rečima klarinetiste Bahrija, te noći, u Zekijevoj kafani, dogodio se tragičan incident. Mnogo bi bilo bolje da do toga nikada nije došlo. Zeki je otišao predaleko. Naravno da je bio u pravu, ali nije trebalo da povredi Aziz-bega. U noći incidenta, kada se vratio kući s posla, Bahri je legao u krevet i dugo, dugo razmišljao. Nije znao šta i zašto razmišlja, ali je osećao da je Aziz-beg drugačiji i naslućivao da „taj čovek nije zaslužio tako nešto”. Te noći oka nije sklopio, i taman kad se spremao da ustane, otkrio je ono za čim je tragao: palo mu je na pamet da su dani kada su se poštovali oni koji su svirali zajedno s Aziz-begom bili prevaziđeni suvenir prošlosti. Tada je osetio snažnu

² *Boğos* (tur.) – u turskom jeziku se prilikom izgovora ove vlastite imenice ne čuje glas „g”.

³ *Agos* (tur.) – dvojezični nedeljnik koji izlazi na turskom i jermenskom jeziku, osnovan 5. aprila 1996. godine, a postoji i *on-line* verzija na engleskom jeziku.

bol. Na kraju krajeva, Bahri je bio čovek koji je pamtio ona dobra stara vremena i znao je pravi stil ponašanja i lepe manire. Vrlo dobro je znao šta je odanost. Da nije bilo sećanja na te dane život bi potpuno izgubio smisao.

Onima koji su pitali šta se dogodilo svirač na darbuki, Merdžan, odgovarao je: „Nisam video, ne znam, bio sam u toaletu, šta se desilo desilo se”. Ne, nije on bio u toaletu, niti na nekom drugom mestu, već zapravo nije mnogo mario. U stvari, on je, bar donekle, video šta se desilo, ali je u sebi pomislio, „Baš me briga”. Merdžan nije imao dušu stvarnog zaljubljenika u muziku. Kao da majstorske ruke koje udaraju u darbuku nisu bile njegove. Njegov um je bio na sasvim drugom mestu čak i kada je pevao pesmu *Ako kraj ove ljubavi ostane bolan*. Onog dana kada bude parkirao svoj kombi pred ulaznim vratima oprostiće se od svojih noćnih partnera. Plavi kombi mu je uvek bio u mislima.

Što se tiče konobara Davuta, on je sve video i sve zna. Danima je bio u potajnom iščekivanju. Od rođenja je zao, izdajnik, pun otrova, ljubitelj nevolje. Čak i kada ničeg ne bi bilo rekao bi: „Imam osećaj da će se ovih dana dogoditi nešto loše”. Po prirodi zloban. On je taj koji je na sve strane širio pogrešne informacije dodajući hiljadu i jednu sitnicu. Smeškao se Zekiju u lice, vrteo se oko njega kao propeler obraćajući mu se sa „šefe”, ali onog trenutka kada bi osetio da je iz veselog stanja prešao u pijano halapljivo bi punio kesu bananama, blokovima sira, komadima kotleta i nosio ih pravo kući.

Koliko god Zeki govorio o Aziz-begu, „Bio sam u pravu, popeo mi se na vrh glave, upropastio mi je posao!”, od te noći je postao bezvoljan i uvek je izgledao kao da će zaplakati. U sebi je imao jednu jako bolnu tačku, koju nikako nije mogao tačno da locira. Nekih dana bi mislio da ga boli stomak, nekih drugih srce. Zatvarao bi radnju, odlazio kući i sedeo pored prozora, gledao svetla grada koja poput svitaca klize u noć, pokušavajući da razazna gde je to moglo da gori, sada već ugašeno, svetlo Aziz-bega i pitao svoju ženu očiju punih suza: „Mukader, jesam li bio u pravu? Da li je trebalo tako?”

Njegova žena, ležeći u krevetu, kose rasute po jastuku, obavijena zveckanjem zlatnih narukvica nanizanih oko članka desne ruke, bez razmišljanja bi odgovorila: „Aman bre, Zeki, koliko puta treba da kažem, naravno da si bio u pravu”. Ali svi koji mu kažu da je bio u pravu ne mogu da ga umire. Bol u njemu ne posustaje.

Kao kada se sa sunca prelazi u senku, poput večeri koja neprimetno pada, Aziz-begovo lice se od veselog i srećnog pretvara u žalosno i setno. Imao je tužnu prošlost, ali kroz život je koračao nadmen i uzdignute glave. Nije uspevao da bude drugačiji i te večeri, zagledan u prljave vode Zlatnog roga, shvatio je da je zapravo oduvek bio takav. Međutim, teško se prevario. Ponovo je shvatio da njegov život nije bio ništa drugo do velika zabluda.

Prošao je ulicama koje ne liče ni na jedne druge, koje su suviše isprepletane da bi ih razumeli oni koji imaju sređene živote, i koje podsećaju na kratak rezime enigme zvane život; gde poput oca i majke, ali ipak ujedajući jedni druge, zajedno brat-ski žive izluđujuća ravnodušnost i bes koji izazivaju prolivanje krvi, kao kamen teška bol i histerična radost, tragično rađanje i komična smrt, otrovna mržnja i ranjiva ljubav, pas i mačka, kriva i prava, belo i crno. Pošao je, pa se okrenuo i vratio. Brzo se potrošio njegov, moglo bi se reći, kratak život na komadiću zemlje veličine tačke, gde žive oni kojima je uništavanje drugih hrana.

Ne znajući za sve to, ko bi mogao znati ko je u pravu a ko je pogrešio?

Zapravo, Aziz-bega je trebalo videti dok je izvodio *Taksim*⁴ na tamburi u *Kazinu Saraj*, u svom crnom kostimu sa okovrat-

⁴ *Taksim* (tur.) – instrumentalna kompozicija u klasičnoj turskoj muzici.

nikom i manžetnama od ljubičastog satena koga je pre mnogo godina, za jednog čuvenog scenskog umetnika, šio uplakani krojač, koji je oslepeo pa je kostim ostao nedovršen. Trčao bi od kazina do kazina. Trčao, više figurativno. Jednostavno nije mogao da isprati sve ponude. Uvek gord, sa pogledom ka uzvišenoj tački na horizontu koju niko nije mogao da vidi, razmetao se i pažljivo blagosiljao svoju tamburu pred onima koji su strpljivo čekali da čuju njegovo umetničko izvođenje, a prema kojima se odnosio prilično nehajno. Tokom sajma u Izmiru⁵ organizatori su stajali u redovima pred njegovim vratima. Ako ne najveći, onda bar neki od boljih umetnika telefonirali bi Aziz-begu lično sa zahtevom da prati njihove pevače, a ako to ne bi bilo dovoljno onda bi ga tražili preko posrednika. Sve ih je ostavljao da čekaju pred vratima. U njegovom sviranju je bilo duha, a njegovo čupanje po žicama tambure bilo je nešto posebno. Za slušaoce je to bio pravi nektar. Uvek je bio ćudljiv. Ali imao je tako impresivan stav i pogled kojim je govorio: „Znam šta radim”, da bi ti kapriciozni pevači i pevačice sa kopcima obojenim u plavo i paperjastom plavom kosom, što koketiraju odeveni u šljokice, til i perje, u njegovom prisustvu izgledali kao da su progutali jezik.

Istini za volju, nije imao ambiciju tipa „moram da postanem tamburaš”, niti tome slično. Sudbina ga je gurnula na taj put. Negde, u njegovoj dugoj, senovitoj priči, tambura mu se zalepila za ruku i tu je i ostala. Pomalo plahovit, njegov duh je podsećao na pticu. Bio je lep i zgodan momak. Stalno se zaljubljavao u udate žene, velikih grudi, sa talasastom kosom, koje su se približavale srednjim godinama i uživale u avanturi. Njegova ljubav bi brzo nestala, poput sladunjavog povetarca u letnjim večerima. Žene bi mu slale smešna pisma natopljena suzama, ispisana krivim slovima, puna stereotipnih ljubavnih fraza. Smejao se dok ih je čitao, a potom bi ih sve pobacao.

⁵ *İzmir Fuarı* (tur.) – Međunarodni sajam u Izmiru, najpoznatiji sajam u Turskoj koji se održava jednom godišnje, još od 1923. godine.